ביצד צולין פרק שביעי פסחים עד.

ביצד צולין. שפוד של רמון. טעמא מפרש בגמרא: **וגוזן אם כרעיו כו'.** כדכתיב אלי אם ראשו על כרעיו וגו' כולו כאחד משמע: **כמין כישול הוא זה.** שמכשל בני מעיו בתוכו כמו בתוך הקדירה: **תולין תולה לו.** תוחבן בשפוד למעלה מפיו של טלה: **לא על השפוד.** של נחל כדמפרש בגמ' שהמתכת כשמתחמם מקלתו מתחמם כולו ונגלה הפסח ממוס השפוד שבתוכו שהפנימי מתחמם ע"י קלתו החיצון והוה ליה פסח צלי מחמת דבר אחר וחמתנא אמר צלי אש: **אסכלא.** גרגרא"ש בלע"ז. וכולה חד טעמא: **גמ' שיני.** קנלי"ר שעשו שורות שורות: **מחלחל.** כעין של ערבה ושל אגח שיש להן מוח מבפנים: **אלון.** יוסנ"א שהוא קשה: **איידי דאיתי כהו קיטרי.** וכעי למיעינהו בסכינא מפיק מיא דרך מקום חתך הסכין והוה ליה פסח מבושל: **שיעי קיטריה.** ואין צריך להעביר סכין עליהם: **בנבגא בר שתא.** נטיעה בת שנתה: **והא איכא בי פיסקי.** ראש השפוד שהוא מקום חתך ומוציא מיס: **דמפיק לבי פיסקי לבר.** חוץ לפי הפסח דאי מפקי מיא לא עיילי לפסח: **כשם שהשפוד של עץ.** כשתולין אותו בתנור ומנוסקה בטלה אין מה שבתוך הטלה נצרף שהטלה מגין עליו כך שפוד של מתכת אין מה שבתוך הטלה מרתיח מחמת חוס מקלתו היוצא חוץ לטלה: **אמרו לו.** אע"פ שאין פנימי של עץ נצרף אבל פנימי של מתכת מרתיח שזה של עץ חס מקלתו לא חס כולו והוה ליה אלי אם חה של מתכת חס מקלתו חס כולו ואפילו מה שמבוסה ממנו הלכך הו"ל אלי שפוד: **רבי ישמעאל קוריהו חוך חוך.** דנותן לתוכו ס"ל וכשמרתיחין ומתבשלין בתוכו נשמע קול רתיחתן חוך חוך כקול הסיר. ל"א כתב בספרים ישנים מבכר לשון חוך וכר כלומר ממולא מבפנים וגרלה מבחוץ כעין שממלאין גדיין ותרנגולין שלנו ודומגא גבי אביגיל (שמואל א כה) חמש צאן עשויות ומתרגמינן חמש עאן מבכרנין מסס רבינו קלונימוס: **מקולם.** לשון כובע נחשת דמתרגמינן קולסא דנחשא (שם יח) דסבירא ליה תולין למעלה בראשו וגרגיס כבובע נחשת על ראש גבור: **איזה גדי מקולם.** תנן בפרק מקום שנהגו (לעיל נב.) שאסור לאכול צלי בערבי פסחים בזמן הזה במקום שלא נהגו: **כאחד.** דדמי לפסח וגרלה בראש כאוכל קדשים בבחוצה לחרן: **נשלק מיבעיא.** קס"ד דנחתך והדר נשלק ומשעה שחתכו קודם צלייתו תו לא הוי מקולם: **האי מולייתא.** אינפלדור"א בלע"ז כמו שאנו ממלאין הטלאין והתרנגולין בין בשר לעצמות: **שריא.** בואפילו לא בישלו את הבשר שנותנים לתוכו מותר ואפילו מלחו כמליחת צלי דאי במליחה כל צורך לקדירה פשיטא: **והא קא בלע.** הטלה דס היוצא מן הבשר הכנוס בתוכו: **פולטו.** לחוץ ושותהו חוס האור:

ביצד צולין. תוחבו לתוך פיו (א). אומר ר"י מש"ה תוחבו דרך פיו לפי שנותן הגם שנשפוד למטה כדי שלא יפול הפסח ואז הוי בית השחיטה למטה וקדייב דמא דרך שם: **נחתך** ממנו אבר אין זה מקולם. גרלה לריב"א דמלוה לקלסו אבל משום הכי לא מיפסיל מדאמר לקמן בפרק האשה (דף פח:) גבי ה' שנתערבו עורות פסחיהן ופרין והא איכא חד לא נפיק ומשני משום דלא אפשר דהיכי נעביד נייתי כל חד ונתנו לי לידי בעל מום הוה להוי האי פסח ואי לא להוי שלמים הא איכא חזה ושוק ופרין ונתי כל חד כהן בהדיה והשתא איך יעשו כן והא חזה ושוק דאסורים לזרים אי אפשר לנלוחן עם הפסח ולריך לאוחכן ולא הוי מקולם אלא משום הכי אין נפסל וכן תנא לקמן (דף עח.) אתכו ונתנו על גבי נחליס רבי אומר אומר אני שזה לא אלי אש משמע אתכו לגמרי מיהו רש"י פירש לקמן אתכו שלא הבדילו אלא (ב) לירמו בשנים ושלשה מקומות:

האי מולייתא שריא. פי' בקונטרס אע"פ שלא מלחו אלא לצלי ולר"ת נראה דלצלי לא בעי מליחה כלל דלא מיבעיא כשנצלה הבשר יפה יפה ונפלטו כל הדם דשרי דיומר מפליטו ע"י האש מע"י המלח דמעשים בכל יום שמבשלים בבד אחר צלייתו אע"פ שמתמירים לבשלו אחר מליחתו אלא אפילו לא נצלה כל צורכו דלא נפלטו כל הדם מותר אע"ג דאמרינן בפ"ק דבריתות (דף ד: ודף כב.) דאיכא לאו בדם האברים ה"מ דוקא כשפירש אבל כל זמן שלא פירש ולא יצא לאוץ שרי כדמוכח בפ' מפנין (שבת דף קכח.) (ג) דבשר טפל מותר לטולטלו משום דחזי לאומצא אלמא יכול לאוכלו בלא מליחה ועוד דאמר בפ' כל הבשר (חולין דף קיח.) דבבד אחר שחלטוהו ברותחין או בחלא מותר לבשלו לפי שמלמיתין הדם בתוכו ואין מניחין אותו לפלוט דקאמר התם רב הונא אלעי ליה בחלא ורב נחמן אלעי ליה ברותחין סבר רב פפא קמיה דרבא למימר חלייה אסור אמר ליה אי חלייה אסור אילו נמי אסור דכי היכי דפליט הדר בלע אלא ודאי חלייה נמי שרי דמלמית הדם ואין מניחו לפלוט ואפ"ה שרי באכילה ואין לאסור אלי שלא נמלח ולא נצלה כל צורכו משום שמחמת האש הדם נפרש מבפנים מצד זה לצד זה דמה שיוצא לאוץ משרק שריק ומה שנשאר בפנים אע"פ שפירש מצד זה לצד זה לא הוי כדם האברים שפירש דהא איכא מאן דאסר במסכת חולין (דף קיג.) לאכול בבד שחתך עליה בשר מפני דם הבשר שנכנס לתוכו ואפילו הכי משמע דבשר עצמו מותר אע"פ שלא יצא כל דמו ודבר מיתה הוא לרש"י מה מועלת מליחה מועטת לגלי דאין הבשר יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה אלא ודאי לא בעי מליחה כלל וכן קבל ר"י מר"ת והבקומץ רבה (מנחות כא.) גבי מליחת קדשים דקאמר כילד (ד) עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח ומחזר והופכו ונותן עליו (יח.) ושוין שמולחין עליו בשר לגלי לאו משום דבעי מליחה אלא שמנהג למולחו והא דאמר בפרק קמא דבילה תרי מ"ט לא משום דפרים מהאי חד ומי פרים מהאי גיסא ובלע האי גיסא דפרים מהאי גיסא דקאמר היינו שפירש לגמרי לחוץ אבל מבפנים שרי כדפרישית: **כבולעו** בר פולטו. בפ' כל הבשר (חולין קיח.) (ה) שרי כבדא עילויה בישרא בדיעבד משום דדם מישרק שריק התם לא שייך להזכיר כלל טעם של כבולעו כך פולטו שהדם נופל שם מבחוץ ושריק ואינו נבלע ומטעם כבולעו כך פולטו ומי לא הויא שריא התם גבי כבד אלא בדיעבד ואע"ג דבא למישרי הכא גבי פסח לכתחלה אע"ג דבני מעיו בתוכו ואיכא ומי כבד גבי פסח לא רצו להחמיר משום דכתיב (שמות יב) ראשו על כרעיו ועל קרבו ואפילו מאן דאסר בכבדא עילויה בישרא לא קשה ליה מתניתין דפסח דמדרבנן אסר ובפסח לא החמירו אי ומי הוא יעמיד כגון שמלח בני מעים מליחה גמורה דאפילו לקדירה מתירו ר"ת על ידי מליחה גמורה ואפילו לפי מנהג העולם שאין מבשלים בבד על ידי שוס מליחה מכל מקום כיון דמלח כמליחת קדירה נתמעט דמו ולא אסר טפי משאר בשר שלא נמלח דבשרא על גבי בשרא שרי לכתחלה לכולי עלמא ויש לנומוד היתר במולייתא אפילו נמלח בשר החיצון ושהה כדי מליחה והפנימי לא נמלח מדמייתי ראיה מטפילת בר גוזלא דשרי מטעם כבולעו כך פולטו אע"פ שמעשים בכל יום שאוסרים בשר שנפל בגיר ומלח שנפלטו ואין מותר אפילו בלגי ועדיפא מינה היה אוסר ר"ת תרגגולת שנמלחה נקערה אף על פי שלא שהתה שם שיעור גלייה ולא פלטה אפילו מלי דמה ואפ"ה נאסרה נאוכלה לגי משום דלא מפליג רבא(ו) גבי אין מולחין בשר אלא בכלי מנוקב בין שהה הרבה לשהה מעט: שאני

ביצד צולין פרק שביעי פסחים עד.

ביצד אצולין את הפסח מביאין שפוד של רמון ותוחבו לתוך פיו עד בית נקובתו ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר בכמין בישול הוא זה אלא תולין חוצה לו באין צולין את הפסח לא על השפוד ולא על האסכלא א"ר צדוק מעשה בר"ג שאמר לטבי עבדו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלא: **גמ'** וניתי של מתכת איידי דחם מקצתו חם כולו וקמטוי מחמת השפוד ורחמנא אמר יצלי אש ולא צלי מחמת דבר אחר וניתי של דקל איידי דאית ליה שיבי מפיק מיא והוי כמבושל וניתי של תאנה איידי דמחלחל מפיק מיא והוה ליה כמבושל וניתי של אלון של חרוב ושל שקמה איידי דאית ביה קיטרי מפיק מיא של רמון נמי אית ביה קיטרי שיעי קיטרי ואבע"א בנבגא בר שתא דלית ביה קיטרי והא איכא בי פסקיה דמפיק לבי פסקיה לבר מתני' דלא כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר כשם ששפוד של עץ אינו נשרף כך שפוד של מתכת אינו מרתיח אמרו לו זה חם מקצתו חם כולו וזה חם מקצתו אינו חם כולו: ונותן את כרעיו וכו': תניא רבי ישמעאל קוריהו תוך תוך ר"ט קוריהו גדי מקולם ת"ר איזהו גדי מקולם דאסור לאכול בלילי פסח בזמן הזה כל שצלאו כולו כאחד נחתך ממנו אבר נשלק ממנו אבר אין זה גדי מקולם השתא יש לומר נחתך ממנו אבר דאף על גב דקא מטוי ליה בהדיה אמרת לא נשלק מיבעיא א"ר ששת ששלקו במחובר אמר רבה האי מולייתא שריא א"ל אביי והא קא בלע דמא א"ל כבולעה כך פולטה נימא מסייע ליה נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו מ"ט לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו אמרי שאני התם כיון דאיכא בית השחיטה דמחלחל מידב

מידב

מלח ומעלהו ויש דגרס כתר הכי אמר אביי וכן לגלי לא גרס לגלי אלא וכן לקדירה וכן כתוב ברוב ספרים והא דאמר בפרק קמא דבילה תרי מ"ט לא משום דפרים מהאי חד ומי פרים מהאי גיסא ובלע האי גיסא דפרים מהאי גיסא דקאמר היינו שפירש לגמרי לחוץ אבל מבפנים שרי כדפרישית: **כבולעו** כך פולטו. כפ' כל הבשר (חולין קיח.) (ה) שרי כבדא עילויה בישרא בדיעבד משום דדם מישרק שריק התם לא שייך להזכיר כלל טעם של כבולעו כך פולטו שהדם נופל שם מבחוץ ושריק ואינו נבלע ומטעם כבולעו כך פולטו ומי לא הויא שריא התם גבי כבד אלא בדיעבד ואע"ג דבא למישרי הכא גבי פסח לכתחלה אע"ג דבני מעיו בתוכו ואיכא ומי כבד גבי פסח לא רצו להחמיר משום דכתיב (שמות יב) ראשו על כרעיו ועל קרבו ואפילו מאן דאסר בכבדא עילויה בישרא לא קשה ליה מתניתין דפסח דמדרבנן אסר ובפסח לא החמירו אי ומי הוא יעמיד כגון שמלח בני מעים מליחה גמורה דאפילו לקדירה מתירו ר"ת על ידי מליחה גמורה ואפילו לפי מנהג העולם שאין מבשלים בבד על ידי שוס מליחה מכל מקום כיון דמלח כמליחת קדירה נתמעט דמו ולא אסר טפי משאר בשר שלא נמלח דבשרא על גבי בשרא שרי לכתחלה לכולי עלמא ויש לנומוד היתר במולייתא אפילו נמלח בשר החיצון ושהה כדי מליחה והפנימי לא נמלח מדמייתי ראיה מטפילת בר גוזלא דשרי מטעם כבולעו כך פולטו אע"פ שמעשים בכל יום שאוסרים בשר שנפל בגיר ומלח שנפלטו ואין מותר אפילו בלגי ועדיפא מינה היה אוסר ר"ת תרגגולת שנמלחה נקערה אף על פי שלא שהתה שם שיעור גלייה ולא פלטה אפילו מלי דמה ואפ"ה נאסרה נאוכלה לגי משום דלא מפליג רבא(ו) גבי אין מולחין בשר אלא בכלי מנוקב בין שהה הרבה לשהה מעט: שאני

מסורת הש"ס

(א) מכילתא בא פרשה ו, (ב) [ברכות לט. עירובין נט.]. (ג) [תוספתא בילה פ"ב הי"ח]. (ד) [בלילין]. (ה) [אוהל קדשים בחוץ בל"ל ע' תוי"ט פרק ד' מ"ד]. (ו) ס"א שריא ואפילו לא מלחו אלא הבשר שנתנים לתוכו אלא ממליחת לגלי. ת"מ. (ז) [בחולין קיג. וסס איתא שמואל].

תורה אור השלם

(ז) וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: שמות יב ח

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כילד צולין וכו' נתון פיו נ"ב גרלה דלף למלי דלפקיק מדעתיה מקמי דמשני דשאני בית השחיטה מיבד דייני נמי צריך לומר תוחבו דרך פיו כי' לתם היה (תוחבו דרך נקובתו אין) הדם יוצא מהמזרקים כיון דלא הוי בית השחיטה למטה דם נשאר שם ממזרקים שמחמתו נשחיטה: (ב) בר"ה נתנך וכו' שלא הבדילו אלא חתכו בשנים ושלשה מקומות למהר צלייתו הס"ד: (ג) ד"ה אלי וכו' דבשר תפל מותר וכו': (ד) שם כילד הוא שיטה מגיה: (ה) ד"ה כבולעו וכו' שרינן בגלא:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מקולם דס"ל תולין. עי' רש"י לעיל נב. ד"ה מקולסין ובגלא כב: ברש"י ד"ה מקולם:

מוסף רש"י

תוך תוך. שמטשל יפה ונשמע קולו עד שנתמת וכשהוא רותח דומה כמשמיע קול זה תוך תוך (שרובין כם. וכעי"ז ברכות לם. וראה רש"י שמואל א כה יח). ר"ט קוריהו גדי מקולם. לפי שהולה כרעיו מולה לו בגדי מנשה אלי אינו בגדו, מוכע נחשת בגלית (ש"א יח) תרגומו קולסא דנחשא (לעיל נב.).

עין משפט נר מצוה

א א ב מי' פ"ח מהל' ק"פ הלכה י:
ב ג ד שם הלכה ט:
ג ה מי' פ"ח מהל' מלה הל' יח סמג עשין מא טוש"ע א"ח סימן תמו סעיף ה:
ד ו מי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכ' ח סמג לאין קלו טור ש"ע י"ד סי' נז ס"ח (וכן אלפס חולין פ"ז דף לל: וכן הרא"ש שם פי' ריבן):

לעזי רש"י

גראיל"ש (גרדי"ל). אסכלא.
קנלי"ר. לחרוך.
ישש"א (ישש"א). אלון.
אינפלידור"א. בשר למילוי (בבצק או כדומה).

רבינו חננאל

כיצד צולין את הפסח. שפוד של רמון כי' ראקשינן למה אינו צולהו בשיפוד של מתכת. ושנינן דאיידי דחם מקצתו חם כולו. וכיון שנתחמם ראש השפוד הנתון באש מתחמם השפוד כולו המסוקע בבשר ונמצא חמום השפוד צולה בשר הפסח, ורחמנא אמר צלי אש ולא צלי ברזל. ושפוד של דקל אית ליה שיבי כגון שאיבה ומפקי מיא. **והאינא** איידי דמחלחלא מפקי מיא. והאלון והחרוב והשקמה הני כולהו אית בהו קטרי. מקום שצומחין ומגדלין אמיריין ונצרים וכשחותכין אותן אותו מקום תתן מפקי מיא. וכיון דמפקי מיא על הבשר הוה ליה כמבושל לפיכך אין עושין מהן שפוד לצלות בו הפסח. רמון אע"ג דאית ביה קטרי שיעי, כלומר סתומין הן ומקום חיתוכו והוא ראשו שפולט מים מוציאו חוץ לבשר. ירושלמי כל העצים יבשים במחוץ ואין יבשים מבפנים ורמון יבש מבחוץ ריבש מבפנים. **ורבי** יהודה דמכשיר בשפוד של מתכות אוקימנא למתני' דלא כותיה.

מתני' נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו. תניא ר' ישמעאל קוריהו תוך בר. כלומר נותן כרעיו שהן מבחוץ לתוכו. ר' טרפון קוריהו גדי מקולם. ת"ר איזהו גדי מקולם פי' שאסור לאכלו בלילי פסחים בזמן הזה. דתנן ביום טוב פ"ב ועושין גדי מקולם בלילי פסחים בזמן הזה וחכמים אוסרים והלכתא כחכמים. גדי מקולם כל שצלאו כולו כאחד, אבל אם נחתך ממנו אבר או נשלק ממנו אבר אין זה מקולם. ואוקימנא נחתך ממנו אבר נחתך ונתפרק האבר מן הגדי ממש אינו גדי מקולם. ונשלק דקתני שלא נחתך האבר אלא היה צולהו ושפוד קדרה בצדו ונתן ירך הגדי כמות שהוא בלא חתיכה בתוך הקדרה ונתבשלה. אין זה גדי מקולם ומותר בזמן הזה. **אמר רבה מליתא שריא.** פי' מליתא עוף או כבש מלא בשר בתוכו ונצלה בתוכו. ואמר אביי כבולעה כך פולטה כלומר כשם שבולע מן הבשר שבתוך

העוף או שבתוך הכבש כך פולטו בולעו מבפנים ופולטו מבחוץ. וקיימא לן דה"א מליאתה בצלייה היא, דהא בענין הפסח קתני לה, אבל בבישול או בשליקה לא. ואתינן לסיועיה ממתני' דתני **נותן את כרעיו ואת בני** מעיו לתוכו. ודהיינו שאני התם כיון דמחלחל בית השחיטה מידב דאיב ולא בלע.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com